

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegraful ese de doue ori pe saptamana : joia si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la speditur'a foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gata prin serisori francate, adresate catre speditura. Pretul prenumeratiunii pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ar' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

Nr 11. ANULU XV.

Sabiu, in 5|17 Februarie 1867.

tre provinciele din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o junatate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/4 anu. 6 fl. v. a.

Inseratelor se plateste pentru intea ora cu 7. cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

O siedintia estraordinaria.

Sabiu 4 Februarie.

Eri tinut Comitetul Asociatiunei romane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, sub presedintia Esculentiei Sele Metropolitului Andrei Barbu de Siaugun'a o siedintia estraordinaria. Motivul la aceasta siedintia estraordinaria fu urmatorul :

Unul dintre dd. membrii ord. ai comitetului Asociatiunei, aflatioru cu locuinta in Clusiu, nume Domnulu Consiliariu de scole Dru Vasiciu, incunosciintieza pre Presidiulu comitetului despre incuiintarea, din partea Inaltei Cancelarie aulice transilvane din fondul de biliarde, a patru stipendii de cate 600 fl. pentru acei indivisi, pre cari i voru alege acele corporatiuni din tiéra, a căror scop este inaintarea unui său altui roman de cultura, — că sa calatorescă la expozitiunea universală, ce se va deschide cu 1 Aprilie a. c. la Parisu. Mai departe incunosciintieza, ca doi magiari si doi sasi suntu dejá desemnati sa capete aceste ajutore si opinéza, ca si români aru si cu cale sa céra döue stipendii de feliulu acesta. Comitetul in principiu a primitu opiniunea dlui membru in privintia cererei stipendielor si pentru români si s'a conclusu, că sa se si faca pasii de lipsa. Greutatea cea mai mare se ivi la modalitatea alegerei tramitiendilor fatia cu scurtimdea tempului.

Ne oprimu ací in referarea meritului afacerei, pentruca său in nrulu acesta, său in celu urmatoriu, vomu si in puseiune de a publica protocolul Comitetului atingitoriu de cestiunea acesta.

Cumca interesulu de afacerea acesta merita tota laud'a este afara de tota indoilea. Numai pota ca erá si mai bine, déca său dlu membru său altulu, său sa dicemu si alti fii ai natiunei, căroru le era cunoscuta placidarea astorul felu de stipendii, incunosciintia mai de tempuriu pre comitetulu Asoc. despre asiá ce-va, pentruca in restempu de siese septembrii e greu a petitiună dupa placidarea unui său döue stipendii, a alege pre acei ce au sa calatoresca si acestia a se gata de unu drumu asiá indelungatu.

Ori cum e insa, trebuie sa aplaudam bunavointia si interesulu celu aretat in asta privintia si credemu, ca mesurile luate din partea comitetului suntu cele mai corespondiente, dupa tota impregiurările mai susu atinse.

„Archivul pentru filologia si istoria.“

In fine vedem realizata dorintia eruditului nostru barbatu a lui Can. Timoteiu Cipariu si putem dice si a intelectiei române, candu vedem publicistic'a nostra inmultita cu foia despre care anuntiasemu si noi in nrulu . . . „Tel. Rom.“ din anulu trecutu. Fiindca atunci nu amu pututu da deslusiri mai detaiate in privintia acestei intreprinderi, credemu ca vomu satisface in tota privintia, candu vomu lasa sa vorbesca in acestu obiectu mai intai insusi.

Program'a Archivului.

Eata ce dice acea programa :

I.

Suntu 20 de ani incheiat in 4 Ianuariu

1867, de candu a aparutu Nr. I. din Organu, intaiul jurnal politico-literar, nu numai in imperiul austriac ci in tota romanimea, scrisu in regu cu litere latine.

Scopulu lui fuse nu intru atatu politico, catu literar, filologic-istoric, precum arata acea seria lunga de articuli despre limb'a romanésca, gramatici, ortografici, cari, mai alesu sub titlu de Principia de limba si de scriptura, s'au inceputu inca in Nr. IV. (27 Ian. 1847), si numai miscările politice din anulu urmatoriu le-au precurmatu in Nr. LXIII (10 Mart. 1848).

Déca vieti'a acestui organu de publicitate nu era atatu de scurta, si déca cercetările, dupa acea calamitate publica a patriei, suferau reinceperea si continuarea lui, se putea spera, ca o parte din scopulu, ce ne propusesemu, s'aru fi realizat mai curendu si mai precisu : stabilirea ortografiei române cu litere latine.

Dela 1850 incóce, „Gazet'a Transilvaniei“ preincestu si-a mutat portulu, din „civile“ in latinu, camu cu ortografi'a organului. Dupa ea Telegraful, totu asemenea. Ear dupa ele nu a mai aparutu nici unu jurnal, politicu au de alta natura, in imperiul austriac, pana astadi, care sa nu se fia scrisu cu litere latine si cu ortografi'a organului, său déca cui-va mai place a dice : cu ortografi'a Comisiunei filologice din 1860, — bine reu ; său multu putinu ; caci diferintele si variatiunile nu-su de mare insemnalate.

Ce e mai multu, inca si fratri nostri cei din afara si-an desbracatu de totu intréga jurnalistic'a de literale „civili“ si o au in foliatu in cele latine. Numai catu, chiaru si pentru inceputu, form'a scrierii limbii romanesci, atatu e de „pocita“ in acele jurnale, catu te prinde durerea, de ce paliesee bieta' limb'a romanésca.

Aici diferintele si variatiunile atatu suntu de colosali, catu si in ochii celor mai rabduri, mai indiferenti, mai nepasatori, suntu nesuferite. Cu atatu mai multu insa suntu nesuferite in ochi celor mai vii, mai infocati, mai decisi, că sa nu dicu si ai celor mai intelegetori si priceptori, incatu in anii mai din urma pare ca publicul romanu era pre ací pre ací, sa se rescóle in contra scriitorilor români de prin jurnale, cari său brosuri, pentru ce nu se intielegu sa puna odata capetu la atatea noue si noue divagatiuni cari de cari mai cornurate.

Noi, cari mai bine de 40 de ani amu urmarit cu cea mai via atentiu tota fasi-le literatur'e române, si in specie ale desvoltarei limbii si ortografiei romanesci, si amu luat parte activa in mijlocul undelor acestei fortune, amu avé dreptu, pota mai multu decatul mai toti, de a ni se uru de atatea fluctuationi, si de a ne perde patientia, — amu si dorit, că publicul sa fia avutu mai multa rebdare pentru scriitorii nostri, si sa le lase inca liberu cursulu vre-o 20—30 de ani, pana candu chiaru literatilor nostri li se va uru de atat'a discordantia, si voru simti de sinesi necessitatea de a se impacá in pâreri si a se concentrá intru un'a.

De altmintrea amu tota temerea, ca cu reulu nu vomu esf la cale, ci numai cu binele si frumo-

sulu. Reulu aici e tota autoritatea, personale au comunale ; si ori cine se va incercá, individu sau societate, a dicta publicului romanu, cum se scrie, numai paia si va aprinde in capu ; precum unii au si patit'o.

De aceea insa totu amu fostu de parere, precum si astadi sum, că omenii competenti sa nu-si precurme cercetările seriöse, severe, conscientiose, asupra limbii si formelor ei gramaticice si ortografice ; pentru că asiá pre incetu sa se netediește calea, ce aru duce mai curendu si mai sicure la consensulu comune.

Din acestu punctu de vedere amu plecatu si inainte de 20 ani, incependum publicarea organului, si acum dupa 20 de ani.

Principiile, ce le aveam atunci, le amu si astadi. Cercetările, ce le-am continuat de 20 de ani incóce, manu confirmatu si mai tare in pârerie, ce le-am adoptat atunci. Si nu pocu spera, ca convictionile ce le-amu castigatu si nutritu in 40 de ani, sa le mai potu schimbá cu altele.

De aceea ne-amu si propusu, in acestu nou organu de publicitate, a ne desfasurá pre incetu ideile, a ne produce ratiunile si motivele, a deslegá indoilele, a indreptá pârerie, — si in urma, că sa simu sinceri si conscientiosi, a ne corege si pre ale nostre, unde ne vomu si afandu ca amu rateciu, său a le reduce la o mai buna armonia, unde pana acum nu amu fostu observat, ca e discordantia.

II.

Insa e unu lucru cunoscutu, cumca discussiunile, mai alesu cele prea lungi si prea dese, de asta natura, nu-su dupa gustulu fia-cârui'a, inca si mai multu, déca discussiunea e nevoita a se tinde la cercetari erudite si conclussioni strinse si de parte deduse, la cari pentru că sa fia bine si de plinu intelese, de multe ori e de lipsa o atentie incoredata si o cunoiscentia mai exacta de materi'a filologica, carea aru si a se presupune in fia-care lectoriu, ci nu se afla asiá precum se presupune.

De aceea, pentru a da o mai mare varietate argumentului, si a desdauná pre lectoriu de desgustulu, ce laru puté simi, amu credutu de lipsa si acum că si ore candu in organu, a se adauge cercetari si de alta natura insa omogenie, cum este istori'a natiunale, ce e strictissime impreunata cu limb'a si filologi'a romană, că si la tota poporele. Caci cu existintia sa caderea limbii ori cărui popor stă sa cade si istori'a acelui, si unde a incetatu limb'a, a incetatu si vieti'a lui, iara mortii nu mai au istoria.

Au nu si limb'a unui popor, si fasi-le prin cari au trecutu, suntu partea istoriei lui ? Si au nu chiaru si acele fasi nu suntu causate prin evenimentele istorice, prin cari au trecutu si populu si limb'a lui ?

Déca in limb'a romanésca voru si evante si forme, de exemplu, dacice, gotice, slovenesci, unguresci; turcesci etc. au nu voru si ele remasitile comerciului intre romanu si intre acele popore ? Unui comerciu, nu numai neguiarescu si paciu-

ci și asupratoriu și dusmanosu, însă totu comerciu.

Si căte puncte intunecate suntu înca în istoria romanului. Strainii și pâna astăzi stau însăpmali înaintea istoriei romanului, că înaintea unei enigme, încă și strainii de mare nume și de cercetare profunda, — său se facu a fi însăpmati, ceea ce pentru noi totu un'a este.

Căci a néstra a românilor detoria este, a le lumină cu faclă istoriei, și asiă de chiaru, cătu nu numai cei cu doi ochi, ci chiaru și orbii sa le védia.

Aceste suntu punctele programei Archivului, ce ni le-am luat de scopu, de caru cătu de putinu de ne vomu apropiă, totu amu propasită și e unu castign.

Romanul totudéun'a și-a adorat limb'a sea; și istoria lui, de a sî fostu une-ori fără trista, însă infâsișiză și pagine atât de ilustri, cătu se poate laudă cu vertutea străbunilor sei.

Putine popore au fostu, cari, ori cătu de ilustru sa fia fostu, sa nu-si aiba și pagine triste, pline de calamități, ruine, și in urma de pericule totali. Nici Grecia, cu totu eroismulu Spartaniilor dela Thermopylae, și cu tóta intelepciunea admirabilă a lui Temistocle, nu potu sa scape de servitutea persesca și de devastarea Atenei. România insasi, care se redicase la culmea puterei celei mai înalte, încă cadiu sub loviturile barbare.

Ce mirare dara déca și romanul strâplantu în sinulu barbariei, și lasatu de buna ora in voi'a Daciloru, Gotiloru, Avariloru etc., cadiu sub amarul jugu alu servitutei?

Nu acăstă e de mirat, ci mirarea cea mare e, ca intru atari impregiurări nu s'a susținutu, că pulberea; de pre fati'a pamentului.

De aceea subscrisulu cautandu la dorintă generale a tóta romanimea, că după ce s'a delaturat cu totulu scrierea cu literă „cirile“, și s'a adoptat alfabetul latinu pentru limb'a romanescă, sa se afle o chieie amesurata geniului limbei și indigenței comuni, spre uscarea acelui alfabetu pre cătu se poate mai regulat și mai usioru, de o parte, — de alta cautandu și la unele puncte mai susu atinse din istoria poporului romanu din pările Daciei, — s'a determinat a deschide acesta fóia curată literaria romanescă, spre cercetări filologice și istorice, sub titlu de — „Archivu pentru filologia și istoria“.

Cuprinșulu lui dar va fi:

a) filologicu, despre originea și natura limbei romanesci, de oriofrafia, gramatică, sintactică, lexicologia ei, său totu ce se tîne de filologia limbei romanesci, ilustrarea, rectificarea și lipsarea ei.

b) istoricu - geograficu, despre originea și templările poporului romanu, dela întâia apariție pre pamentul Daciei pâna astăzi, cercetări archeologice, topografice, ethnografice, său totu ce poate ilustră, clarifică și determină vre-unu punctu din istoria romanului său a altor popore, cu cari istoria lui e impreună, civile său bisericescă.

Acestu cuprinșu se va trăti în disertatiuni, articoli, corespondinție, recensiuni, documente, notitie etc.

Ajutoriu la acăstă întreprindere ne-a promis D. prof. gimnasia I. Moldovanu, cunoscutu publicului romanesc din lucrările sele filologice și istorice.

Condițiile publicării se află pre pagin'a ultima a acestui număr.

T. C.

Resunetu din marginea Campiei.

Muresiu Osorhei 10/2 1867.

On. Redactiune! La cetirea art. corespondintelor B. din Blasius din „Gaz. Trans.“ nr. 5 1867 m'am indignat pâna in cele mai dinlaintrul suflului, și potu in credinția sa-li marturisescu, ca totu susținutu romanescu, carle are numai putina

principere, nu de politica, dura de lumea acăstă înca s'a indignat și întristat fără. Ba credetim onorata Redactiune! că pâna și pre strainii, cari au aflatu, despre cele scrise in Gazeta nr. citat, i amu auditu valerandu pre români, déca au ei atari ómeni in sinulu inteligintei lor, că sa ese in publicu cu astfelu de insinuări asupr'a unui Metropolit.

Deci sa me intorc la cele scrise din Blasius in Gazeta. Dlu coresp. da decursulu pertraptârilor, in forma de protocolu, din conferintăa națională in Alb'a Iuli'a, premitendu, ca acăstă o face; din cauza, căi „este luat de „T. R.“ in nr. dela 1 Ian. după nume, spunendu cătu de schimbăciu e in părările sele politice și voindu a constată, ca la conferintăa memorata nu i s'a intemplatu nimică neplacutu.“

Dómne! cătu de tare e maculat dlu corespondinte B. din partea T. R.! A trebuitu sa se spele, că sa nu remana despoiatu de onore înaintea lumiei și scurtat in autoritatea renumitei sele autorități politice. Durere! însă, ea densulu, paranduse a fi mangitu s'a spalatu tocmai cu mangiala și lucru naturalu, ca sa mangitu numai mai tare.

Alt'a a fostu cintă, care figură in mintea Dului cor. B. și in care au vrutu sa-si descarce armă umpluta cu materia suferitoră numai de simfrea Dusele.

A fostu Metropolitul gr. or. Siagun'a, carele trebuea sa-si ia odata resplată pentru atâtea „daune facute naționei române.“ Asiă e! de Metropolitul Siagun'a s'a acăiatu subtilulu nostru coresp. B. și pentru ce? Pentru ca acesta are atâtea titluri la radicarea naționei române in Austria și pentru a facutu de acăstă a devenit nu numai in laintrul Imperatiei, dura și in Europă cunoscută și respectată; pentru in fine după multe cate amu poate aduce înainte, acestu Metropolit, espusu acum defaimărilor cătoru-va nerecunoscatori și numai a-própe vedatori, este unu fiu și barbatu alu naționei române plinu de merite pre terenulu eclesiasticu, scolasticu și politico-naționalu, pre care Metropolitul, altu fiu alu naționei, de-si nu aru fi fostu mai putinu neobositu de securu nu laru fi pututu suplini.

Acum sa venim asupr'a esentiei, acelu „protocolu“, pentru noi n'amu fostu acolo sa scim amenuntele că dlu cor. B. și sa vedem unde esă după același protocolu resultatulu.

Dlu coresp. B. dice ca Metropolitul Siulutiu a acceptat propunerea drului Ratiu, privitoria la tramitera unei deputațiuni, fiindu dubiu despre efectu. Totu din astă cauza nu partini, precum se vede din „protocolu“, propunerea Drului Ratiu nici Metropolitul Siagun'a nici Presedintele trib. supr. Popu. Din acestu articulu său forma de „protocolu“ se vede ca propunerea, ca sa se transmită doi agenti nu se aproba de coresp. și de alti 2 doctori. Din decursulu convorbirei barbatilor insă se vede, ca cătra fine a ajunsu lucrul de Metropolitul Siagun'a se „dechiara (aceste suntu cuvintele „protocolului“) că déca e a se duce unu memorandu la imperatulu, in ori și ce casu, atunci Elu se rezolvă a merge cu memorandulu insă sub aceste condiții: că memorandulu sa fia asiă facutu, incătu sa-i placa și lui...“

Noi pre aici nu scim celu va fi induplecatu pre Esc. Sea Siulutiu se repetă de mai multeori, că „mandatari“ că capu naționalu pentru densulu a incetatu. Destulu insă ca lucrul de capetenia e memorandulu și acăstă intre cei mai betrâni și mai maturi ai conferintei, după cele scosă din „protocolu“ și cu deosebire din finea acestuia se vede ca lucrul a remasă că sa se facă memorandulu și sa i se tramita și Metropolitului Siagun'a, ca sa-lu vadă. Ca va fi disu ca sa-i placa și lui, o credem, pentru ce român cu anima și simțul naționalu aru fi pututu dorî unu memorandu, de care sa se

scarbăsca, acum in momente critice și pre care membrandu era sa-lu asternă regimului? Ca se va fi disu ca sa nu vateme pre regimul și Imperatul e acăstă o crima?

Să döră acel ce facu memorande și petiunii au de scopu numai se vateme pre Imperatul și pre regimul? Au nu sciu ei, ca pentru vatemarea Imperatului și a autorităților suntu legi penale?

De cătu mi se pare ca inteleptulu coresp. B. de multă-i intelepciune nu mai scie ca dreptulu se poate depune in unu memorandu și fără de a vatema, și de aceea joculu astu eroicu alu fantasiei sele, ca numai celu ce vatema face bravura.

Celealte blasphemii ale unui teneru fără de experiență le treceau cu vedere și speranță, ca densulu din amarile lectiuni ce i se dau de unu anu și jumetate, atât in Gazeta cătu și in Telegrafu și pre aiurea, va avea ocazie sa invetiție ce-va, și pre venitoru celu putinu va tacă și nu se va mai amesteca unde nu-i ajunge nasulu. Scopulu este ca după puterile mele se aretu ca intre cei ce se sciu intelege au fostu intelegeră și și resultatu și de aceea numai cu parere de reu trebue sa constată ca cei ce au „tacutu“ va sa dica au consumat cu parerea din urma despre cele ce erau a se face cu memorandulu și după cum dice insusi protocolul si-au revenit a fi asiă de confidentiali incătu totu după protocolu s'a facutu și glume intre densii: pre urma au sunțit lucrul, că sa se facă unu scandalu asiă mare. Eu concedu ca și dlu coresp. și ceilalți doi doctori voru să studiu cu progresu, suntu însă ómeni tineri și asiă sa me ierte, dura in agerimea loru politica nu putem avă acea incredere, carea o avem in Excelențele Loru Metropolitii. Sforțarea intrebuintata, — că sa și ie Metro-politii amanuendi (Handlangeri?) lângă sine pre dd. Baritiu și Ratiu, candu avea sa duca unu memorandu gătă este unu semnu de neincredere, și a-i se vede ca cei ce se fereau de spionajul vrea să le dea ce? Metropolitilor. Dragutiu de tactu și definitie! dragutia de intelepciune și inca politica! Apoi intrebarea pusa de dlu coresp. B. Drului Hodosiu și Ratiu: nă da ce diceți? in ce sta lucru, incredeli-ve Metropolitului Siagun'a? precum și darea articoului acestuia improscatoriu cu materii scosă din magazinul Dului coresp. B. sămena a cuvenintă fundată și insotita de prudentia?

Ce frumosu era, candu nimenea din cei de satia nu mergeau cu cugete rezervate acolo, precum se vede din desu mentiunatul protocolu ca au fostu unii. Ce bine era, pentru români căstigau cu multu mai multu déca intelegeră, lucrau in tacere și priveghiau asupr'a causei naționale. Ei atunci inlauntru aveau linisca in afara respectu. Acum însă toti cei ce se cocolieau și ei intre ómenii conducători de națione s'au arătat sirmani sirmanuti, asiă incătu aversari nostri sciu căti suntu barbatii de luptă și vedu, ca de cei ce facu numai gura, potu fără de grigia sa se culce pre care urechia le place.

Din Pest'a.

Cetim in „N. Fr. Pr.“ :

„Sciri private din Vienă anuntia, ca Deák an fostu primitu de Maj. Sea Imperatul in 8 Fauru pre la amédi intr'o audientia privata intimă. Unele telegramme voru déjà sascia, ca in audientă a acăstă aru fi fostu vorbă numai despre afacerile ungare și ca la cererea Maj. Sele Deák aru fi datu inca unele asigurări și deslusiri spre multamirea monarchului; unu altu telegramu spune, ca in audientă a acăstă aru fi vorbitu și despre afacerile complanării și ca Deák si-arn fi datu opiniunea, ca procedură cea mai corecta aru fi, déca aru asterne regimulu propunerile de complanare senatului imperial că proponeri ale regimului; de óre-ce insă nu se poate crede ca regimulu va primi propunerele acestea en bloc, din care causa de sigură aru puté deveni de

lipsa negotiatuni, cari nici decum nu s'aru pnté face tocmai intre ambele corpuri de representare si prin mijlocirea regimului, pentru aceea aru si mai bine, déca regimulu s'aru multiamf, sa céra aproba-re principiala a senatului imperialu in privint'a luce-rului complanarei, eara negotiatuniile proprii sa le lase cu totulu dietelor imperiali, cari aru duce negotiatuniile acelea prin delegatiuni speciale. Telegramelor acestora insa nu se pote dá pre multu credientu.

In Viena se vorbesce, ca séu ambele Majestati séu numai Imperatulu singuru va merge nemijlocit dupa denumirea ministerului responditoriu la Bud'a-Pest'a si ca voru ave o primire entusiastica, de óre-ce se facu dejá dispositiunile cele mai suprabundante pentru celebrarea instalatiunei ministerului respunditoriu. Asemenea se vorbesce multu si despre incoronarea fitore, carea insa cu greu s'aru putea intempla inainte de lun'a lui Maiu. Despre planurile cele dintai ale ministerului denumindu se anuntia urmatorele: Inainte de tóte si va cere ministrulu de finantia dela diet'a imperiala plenipotentia, ca pana la alta renduiéla sa scota contributiunile de pana acum'a; ministrulu de resbelu va cere incuviintarea de 30,000 recrute. Pana la regularea cestiunilor celor de dreptulu de statu fia-care ministru si va prelucra propunerile cele reformatore, cari le va asterne apoi dietei tierei, ca proiecte de lege; cu deosebire voru ave multu de lucru ministrii de justitia si de comunicatiune. Se va introduce o condica de totu noua, si o sistema noua de investimentu si se va restituí urzela sistematica de drumuri de canaluri si de cali ferate.

Mare perplexitate i causédia partitei lui Deák si ministeriului statorirea comitatelor, de órece status quo, chiar si dupa opiniunea publica, nu se mai pote prelungi. Cu etatu mai putinu nu vrea sa restauredie ministeriulu nici comitatele legali dinainte de an. 1848, si acésta din döue cause. Mai intai se teme de turbararea, carea e impreunata neevitabilu cu machinatiunile sangeróse de alegere, care aru putea deveni pericolosa, pana candu nu e consolidata inca ordinea cea noua a luce-rilor. Dupa aceea se teme si de opositiunea, ce o aru face comitatele cele vechi contrarie centralisatiunei ministeriale, care e recunoscuta de necesaria. Pentru aceea partit'a lui Deák séu va elabora prin insasi diet'a tierei unu statutu provisoriu pentru comitate, séu va imputernici pre ministeriu, ca pana la alte sa organisedie elu dupa parerea sea comitatele; si acésta din urma e mai probabilu, de órece diet'a nu va ave tempu a se ocupá cu comitatele. Deci ministeriulu va delaturá partea cea mai mare din oficialii vechi insa nu va reda nici decum comitatelor autonomia loru deplina. Officialii noi pote ca se voru denumi si adeca officialii politicii provisoriu, eara cei de justitia definitivu, de óre-ce partit'a lui Deák vrea sa delatureze alegerea judicilor cercuali. Se intielege de sine, ca stang'a va face opositiunile cele mai mari in contr'a tuturor reformelor, cari aru micsiorá autonomia comitatelor.

"H. Ztg." aduce o coresp. or., in careadice ca lucrurile nu stau nici de cum tóte intr'o ordine asta buna, ci mai suntu inca de a se delaturá unele dificultati in privint'a ministrului de aperare alu tie-rei ungare. — Mai incolo dice, ca precum se aude, nisce malitiosi aru agita pentru o demonstratiune in contr'a lui Deák.

Rescolirea acésta — carea a capatatu impulsulu prin epistole circulare pre sub mană ale patriei celei mai desperate a emigratiunei, in cari se cuprinde provocarea, ca sa mai persevere die o clipita in opositiune fatia cu Austria pana se voru intorce lucrurile, ceea ce trebuie sa se intempele catu de curendu, si sa nu intre in curs'a elaboratului despre afacerile comunii, — s'au nimicuitu prin ratiunea sanatosa a poporatiunei.

Existintele intunecose, cari aru si vrulu sa puna unu spectacol in scena, aru si trebuitu sa vina la convingerea aceea, ca luerurile loru suntu espuse periculului, de a si taiate in bucati din partea cetatenimei, carca doresce relatiuni regulate. — Delanisce ómeni de altmintrea simpli, cari nu stau in afaceri politice s'aru si facutu observarea: „Au dora crede contele Th. Es... si Gy... K... , ca Pestanii se voru predá pentru placerea lui Bismarck la rol'a de maimutia, pentru ca sa sia intrebuintati de cest'a din urma de agitatori mituiti?"

Din o coresp. privata aflamă, ca luna viitora se va celi in dieta unu rescriptu imperatescu, pre carele l'au adusu Deák.

De lângă Cheia Turdei,

27 Ianuariu 1867.

Dle Redactoru! Pana era lincrile tierei mai resboiose necessitatea aducea cu sine, ca jurnalele sa se ocupe cu obiecte de aceea, cari taia forte adencu in sfer'a intregului imperiu, insa acum dupa ce de o parte jurnalulu „Tel. Rom." este intr'unu formatu mai mare, care multiamumesce pre publicu cetitoriu, de alta parte fiindu ca politic'a cloreste, si nu scimu pentru noi ce pui va sa scota la lumina, de mierla séu de scorpiu, sum de sperantia, ca in colonele mentiunatului jurnalul li se voru dä locu unoru intemplari din partile aceste, din cari sa se convinga on. publicu despre liber'a alegere — si egal'a indreptatire, trambitare cu gura si puse si pe mut'a si suferitorea hartia, insa in prassa contrariu séu alternativu usuate.

In comitatulu Turdei, in cerculu Ariesului, in dilele trecute dlu Jude procesualu respectivu au provocatu in comun'a G. C. pre membrii comunali sa-si aléga representantii sei, prin urmare alegendu de Jude communalu pre unu individu magiaru firesce, Dlu szolgabireu au incuviintatu alegerea si pre jude l'au intarit. Eara alegendu de notariu unanimu pre unu Dnu individu romanu, care de mai multi ani cu indestulire obstesca au continuat diregatoriu a aceea, Dlu szolgabireu, din propria sea auctoritate, na voiu a-lu recunoscere, si a-lu intari, dara va ve-ti mira din ce causa momentosa, ceta ca in publicu iau disu: ca numai pote fi notariu — déca nu au datu votulu seu la Dlu Tisza Lászlo cu prilegiul alegerei deputatilor la diet'a pestana. — Notariulu incontr'a procedurei acestei intortocate, au recurat la comitatul, — vomu vedé resultatulu.

Altu casu despre liber'a alegere totu in acestu comitatul in cerculu Câmpiei in comun'a M. U. Acolo sub absolutismu li s'au fostu pusu unu notariu ca candu aru si picatu cu plóia; pote de aceea si dicea, candu avea voia buna: ca densu e ddielu (!?) loru. In decurgerea unui anu abia le-ai succesiu ómenilor nostri din acea comuna, dupa multa ostenéla, dove-dindu numerose nesuferibile escese, alu eliminá. Prin urmare acca comuna devenindu vacanta de notariu, din partea diregatoriei politice respective s'a incu-noscintiatu poporulu communalu ca in 25 Ianuariu n. va fi alegere de notariu in presentia dui Vice-comite. Acestu terminu s'a facutu cunoscetu si posessorileru estranei, ca sa iece si densii parte la alegere, dara ne pomeniramu in 24 Ian. nou, pe neasceptate, ca pre membrii comunali i onora perso-nalmente Dlu Vicecomite si cu dlu Jude procesuale, care din urma au adusu cu sine si unu aspirantu romanu la acestu postu, formalu intrebatu fiindu membri comunei, — pre cine aru voi sa le sia notariu, densii au numit u pre unu individu din singulu loru. Firesce ca comun'a-i curat romana, dara s'aru insielă care aru crede ca s'au implinitu do-rint'a poporului, caci dlu Vice-comite eu argumen-te filosofice, pre recomandatulu de d. Jude proce-alu l'au departat ca i streinu, si a documentat poporului ca sciu densii ce patiescu cu streinii, pre alesulu poporului la declaratu de neaptu, si sa vedi

minune! ca s'a aflatu salvatorul in acea comuna, unicul magiar care e procopisutu caci e di-regatoriu in domenulu grosescu, pre acesta l'au invoitu toti spunendu-li-se inainte — sic volo, sic iubeo. Haru domnului, ca are comun'a notariu prin libera alegere. — Amu documentat restaurarile prin alegeri libere, — dara amu fostu disu ca voiu areta si egal'a indreptatire. Déca cele susu insrute s'aru paré cui-va ciudate, va avea a uitá acele, caci su intemplari cotidiane, candu va celi, cum se realiséza egal'a indreptatire in cele spirituale séu eclesiastice. — Noi români ne tñemu strensu, ca in Sabiuu diet'a tranna din 1863/4 au legiuilu prin I art. dietalu, ca atatu natiunea româna, cătu si confesioniile cristiane, că atare si cea ortodoxa gr. res. e recepta si egalu indreptatita, acestu articolu s'a recunoscutu si sanctiunatu de Maj. Sea prégratioso-sulu nostru Principe si Imperatu, dupa care urmeza lucru forte consecventu si naturalu, că tóte alto suprematisari, cari in tempii cei vitregi silnicesce s'a usuatu in contr'a vre-unei confessiuni, tóte acele au de a incetá. Cea mai aparenta mestecatura confessiunala se afla intre releggile gr. orientala si gr. cat. la casetorii, ca de-si români suntu totu de o natiune, dorere! ca cu relegea-su frânti in döue parti. In tempurile antimartiale, relegea gr. or. fiindu numai tolerata, pre lângă alte lacrimande suferintie cu cercari de a o tola totalu — i s'au ciuntat si dreptul in cause matrimoniale, adeca: ori si care parte a fostu unita, acolo se copula, acum dupa ce radiele egalei indreptatiri si la cei de confessiunea gr. or. s'a ivitu, dorescu, jure merito, pretindu că si densii sa se adape cu nectarulu egalitatii. — Pre multi dintre demnitarii bisericesci gr. catolici iau desceptatu simtiulu umanu, cari concedu sa se puna in lucrare dreptulu egalei indreptatiri „că preotulu miresei sa sia cununatoriu", dara se afla inca unii cari séu pentru interesu materialu, séu pentru ambisiune, séu daunós'a invidia, in asomenea ocasiuni pôrta pre cristiani dela Pontu la Pilatu — pana-si urescu dilele. La unii că acesti a grozi la cerbicie li se pote dice sa-si despainsinedie ochii mintiei, sa primésca adeverat'a justitia „Ce tie nu-ti place altu nu face", adeca neparandu-le bine se fia asupriti séu suprematis de alte natiuni. Óre punendusi man'a la inima, bine le cade sa asuprësca pre con-natiunali sei, sa nu avemu ori care mirare, candu fostii possessori lamentezá dupa fostii iobagi, dupa ce esperimentamu asemenea indignatiuni si din par-tea fratilor connationali de legea unita, döra vomu conclude, cu sentint'a celui'a care in culmea necadiului au debuitu sa fie candu au disu: fiat justitia, aut pereat mandus;

S. P. M.

Eveneminte politice.

Sabiiu 4 Februarie

In liniele cele din urma de sub rubr. Pest'a amu facat amintire de cettira unui rescriptu p. n. carele se va celi luni in cas'a ablegatoriu. Unu telegr. alu „Sieb. Bl." constata acésta scire si adauge, ca cu acea ocasiune se va predá contelui Andrassy presidiulu ministeriului, la a cărui propunere va urmá denumirea ministrilor. Totu in acea depesia se spune, ca presumtivii ministri au fostu alaltaeri primiti in audientia de Majest. Sea si mai insusu dice ca desbaterile in privint'a complanarei au ajunsu la unu finit favoritoriu.

Davarile de Viena au putine cuvinte pentru situatiunea cea noua. Din ele vedem numai o amanare a denumirei ministeriului de ambe părtele imperatiei. Ba se dice ca Deák n'aru si pututu intogmi trebile asta de bine incat su se delature toti scrupulii in Vien'a.

In privint'a Orientalui se vorbesce, ca suntu peritatari diplomatici si inca seriose intre cabinetele europene. Tóte se unescu intr'acolo, ca s'orteau crestinilor din Turci'a sa se imbunatatiesca. Se spune ca de unele părți se cere incorporarea Epirului si Tesaliei la Grecia. — Progatirile de resbelu paru a fi in tóte părți la ordinea dilei.

Fenesiu pre Ampoiu in Februarie.

(Capet)

Mai dîce on. domnul M. L. căci cestiunatulă scăola s'ară astă de multă gâtă, s' ca în aceea, cu ocazia unei vizitări scărelor aru fi depusu esamenu în 10 Iuliu 1866 înaintea Ilustr. Sele Dr. Vasiciu, la care eu amu a observă numai urmatorele: Căci necum să se fi putut să fie esamenu în aceea scăola — fiindca edificiul pre atunci abia era redicatu numai în bârne (păretii) și coperisiul numai până la jumătate, — de oarecă abia în lună lui Decembrie i-au succesu a vacanță numai o casa pentru copii și ai pune usia să ferestă, asiă cătu candu se adunara copiii erau păretii inca umedi — iara ceea-lalta casa pentru invatatoriu inca la vîr'a viitoră de o va gata, apoi inca mai lipsescu cu totulu tinda (bucataria) și camera. — Iara incătu atârnată de spre assertului dlu M. L. prin care numai Dsea aru fi voită a negă $\frac{1}{3}$ parte competenția din scăola să fie invat. nescindu dsea a-si motivă assertul de cătu căci poporul gr. cat. nu are dreptă pentru a numera numai 30 căsi (nu-i dreptă căci numera preste 40) uitandusi insă de alte motive, cari stau în contră voiei dsele. — La care insă subscrisulu în numele întregului popor, voiu ai documentat dlu M. L. căci totudină din vechime să până în diană de astăzi au avută să fie poporul gr. cat. dreptă de a pretinde $\frac{1}{3}$ parte — precum dela altele venituri bisericesci asiă și scolastice — eu urmatorele prea adevărate motive:

1. Poporul gr. cat. de-să constă numai din 40 căsi, totuși în privință stărci materiale face mai multă că $\frac{1}{3}$ parte din întreaga populatiunea comunei, — pentru proprietarii cei mai mari de moșia se află de partea gr. cat.

2. Fiindca la edificarea scălei s'au cheltuitu prin repartiții după starea materială a poporului — la care poporul gr. cat. cum dicu a cheltuitu cel puținu $\frac{1}{3}$ parte. —

3. Fiindca lăea fipsata din partea comunei de ambele confesiuni constă din arendă de 3 luni și ce nu se ajunge până la 100 fl. v. a. se face repartitie pe popor deodata cu contributia, — după starea morală a poporului. —

4. Mai incolo, scie dlu M. L. pre bine — căci purtându comunele bisericesci de ambete conf. mai în anii 1864 și 1865 unu procesu cu c. r. fiscu pentru redobandirea dreptului de 3 luni numai pentru comuna pre semă scălei, — la acelu procesu precum să și pretinsu din partea dsele și a intregilor reprezentanți bisericesci — amu datu să fie cheltuitu la advacatul care au purtat procesul, totudină candu au datu să frâti gr. or. deodata din lăile bisericilor să anumitu biserică gr. or. 2 părți iara biserică gr. cat. $\frac{1}{3}$ parte; scie dlu M. L. prea bine căci chiaru dela dsea amu primitu Cuietantia sub nume de $\frac{1}{3}$ parte la cheltuielile procesului. — Inca mai debuie dlu M. L. să scie să fie, căci acum de vîr'o 12 ani totu mai purtăm la unu procesu iara cu c. r. fiscu, pentru redobandirea unor fânătate bisericesci, cu-prinse de același fiscu cu puterea, — la acelu procesu dela urdarea lui în toti anii amu cheltuitu din lăda bisericiei $\frac{1}{3}$ parte. Prin urmare tare me miru cum să cu ce îndrasnire, aru culeză numai dlu M. L. — căci antecesorii dsele nu aveau cugete de acelea, pentru că scieu că asiă s'au pomenitu dela incepere, inca de candu poporul gr. cat. constă numai din vîr'o 20 de căsi, — a ne negă dreptele pretensiuni ale poporului gr. cat. mai verosu fatia cu scăla. — Convingă-se dara dlu M. L. mai apriatu despre cele mai susu descrise în punctele 1—4 să va putea vedea căci insusi dsea nu scie ce dîce. —

In fine mai adaugu, căci aru fi bine de căci dlu M. L. s'ară lasă de sarcină dascaliei — căci vede dsea prea bine căci fiindu ocupat cu unu popor numerosu nu e în stare să sa stee cu deadinsul

să de copii, — mai scie dsea inca să fie aceea, căci comună Fenesiu postulu de invatatoriu s'au fostu obligati nu prin preotii proprii, săra prin altu invatatoriu privatul alii suplini. — De căci dsea aru fi lasat a se asiedă unu invatiet. mirénu bine cua-lificatu nu mi-aru să fie mirare, — insă să cu invatatorii dlu M. L. s'au folositu de abusuri cumplite, cando insumi amu observat, căci candu au venit u în mai multe renduri nescari individi cua-lificati cari voi să a se asiedă în comună nostra că invatatorii; dsea se mai pune fatia cu acei individi de facă să licitați, ca cum s'ară învoi mai lesne, pre candu apoi din cauza căci dlu M. L. fagăduie numai căte 30—40 fl. v. a. sciindu pote că aceea căci lăea invatiet. constă din 100 fl. v. a. nu avean curagiul a se aplică în comună nostra că invatatorii, deci dara: Nosce te ipsum! —

Acestea după cum amu observat la incepere le-amu scrisu singuru numai că intregire a corespondenței on. D. M. L., săra a avut de cugetu a mai continuă la ori-ce observări, ce dora s'ară mai face din partea Domnului M. L.; — totu deodata lu rogu că astfelii de observări — să nu mi le considere să mie de apucatura malitiosa. —

Pre lăngă care cu profunda stimătione amu remasă alu multu on. Redactiuni.

Ioane Românu curatoru gr. cat.
și inspect. mirénu de scăola.

(Amu primitu acăstă de mai susu spre a ne implementi detori, pentru că să se poată audii în diuinăriu nostru să partea ceealalta. R.)

Bucovină. „Zukunft“ are o corespondență din Cernauti despre o alegere dietala, carea da o caracteristica deosebită de demoralizare a dreptului de alegere. Spune adeca coresp., că în G. H. venindu trei români din clasă a tieranilor, în sală de alegere, candu au fostu provocati să spună pre candidatului loru, au depusu fia-care cu indignație, căte trei-deci floreni pre măsă comisiiuncii dicindu: „Eata-lă aici și!“ O miscare generală a urmatu după acăstă în sală de alegere. Actul de alegere s'a suspensu numai decătu să s'a incepătă eruirea originei acestui scandalu.

Rezultatul eruărei su, că unu evreu au predat su mele mentiunate alegatorilor în mâna, în momentul candu intrara în sală de alegere, rugandu-i să alăgă pre dlu Pretorul T. (polon). Tardiu după amedi se continuă alegerea să cine ești deputat? vestitul secretariu dela consist gr. or., némtiul Schönbach! Zkt si face glosele sele la acăstă alegere, dara noi cari reproducemur nu mai dicemur nimică!

Varietăți.

* * * În cetatea Clusiu se facu pregătiri de manifestații de bucurie pentru denumirea ministerului ungurescu. De oarecă pregătirile acestea suntu urmate de nisice presemne turburătoare de ordine, pentru aceea înță cetățenie compusa din toate clasele poporatiunei în casă cetăției o consultare în privință acăstă, în urmă căreia, fu tramsa o deputație la Esc. Sea Dlu Gubernatoru, că să asigure sustinerea ordinei să a păcei, ceeace Esc. Sea o primă cu indestulire.

* * * (Dislocațiuni militare la marginea Boemiei.) Magistratul din Reichenberg fu înscrinut în difile trecute prin direcția districtuala, ca, după o declaratiune a comandantului generale a tieri, ivindu-se unu anumit timp mai bunu voru urmă dislocațiunile necesare de trupe să ca în cetatea Reichenberg are să se strapuna unu batalionu și la intemplantare stabulu regimentului pe durata. Asemenea su incunoscintiile să cetatea Krakau, ca în tempulu celu mai scurtu se va dislocă acolo unu despartimentu de militari.

* * * Despre înarmarea Serbiei sosira din Belgradu urmatorele sciri: În arsenalul

din Kragujevac se lucra să si se mai astăpta totu acolo se sosesea 45,000 puseci cu acu (Zündnadelg) care se procură dela fabrici straine. Cu unu serbu care posiede mori proprii de prafu s'au contractat o catimă de 400,000 oca prafu de pusca. Regimul Romaniei și-a procurat 200,000 oca. Regimul Serbiei a contractat mai departe cu doi jidovi din Austria că acești a în restență de săptămâni se procure Serbiei 2000 cai. La universitatea din Belgradu se punu studii militaresc, iară studentii se aserță în arme în via-care să dela 4 pâna la 6 ore să se pregatesc că în tempulu actiunei ei să ocupe posturile de ofițeri între armata poporala. Serbi doresc fără multă momentulu în care să pasăsească pre cîmpulu de batalia pentru nependintă loru; toți suntu entuziasmati. Serbilor li este frica, că Turci a va incunigură erumperea resbelului pre-dandu — pote să — cetățile Serbiei. În acestu casu insă se amana trăbă numai pre unu tempu — conflictul cu pără nu poate să se evite — căci serbi nu voru dura nici că potu să se pacuiescă înainte de ce-si voru avea libertatea completa.

* * * (O gluma engleză asupră micilor palarii femeiesc;) Diuariul din Londra „Punch“ batjocoresc dimensiunile microscopice, la cari au ajunsu paleriele femeiesc, după modă cea mai nouă. Acea făță vorbesc de unu jumă casatorit, care, cu fatia disperată, se cauta cu amendouă mâinile în busunarele vestei sale, să lăngă densul gratiosă consorțiu, care-lu întrăba cu unu aer ingrijat: „Ti-ai perdu orologiul, iubite Enrice? Nu, nu, dară-ti cumperasem o palarie nouă să nu scui acum unde amu pus-o.“

Nr. 3—1

Concursu.

Pentru intregirea statuii vacante de invatatoriu în comunitatea gr. res. Botinescu, ce e în grija inclitului comitatului Carasiului și protopresbiteratului gr. or. românului Fagetului, se scrie priu acăstă concursu.

Cu acăstă statui suntu imprenute următoarele emolumente anuale:

- in bani gâtă 63 fl. v. a.
- in naturale: 10 metri de grâu, 20 metri de cuciucuză, 50 ponti sare, 100 ponti clisa, $1\frac{1}{2}$ ponti lumini, 8 orgii de lemne, 1 lantiu de livada, $1\frac{1}{2}$ jugeru de gradina să cuartiru liberu.

Doritorii de a ocupa acestu postu de invatatoriu voră avută a înzestră petitunile loru concursuale, timbrate după cuvintă, cu estrasulu de bozezu cu atestatul despre absolvarea cu spori bunu a cursului pedagogicu în institutul prepandial din Aradu, apoi despre servitul de pâna acum să portarea loru morale politica și astfel înzestrăte le voru substerne Venerabilului Consistoriu dreptu maritoru al diecesei Caransebesului pâna în 1 Martiu a. c. cal. vecsiu.

Caransebesiu 19 Ianuarie 1867.

Consistoriul diecesei Caransebesului.

Nr. 4—1

Edictu.

Tomă lui Tomă Macsimu Talvanu din comună Sebeșielu de Josu, în Scănu Sabiu în Ardél, care mai de doi ani, cu necredință, parăsindu-si pre legiuia sea sotie Maria lui Alexie Bucurenciu, cu trei prunci mici, totu de acolo, au pribegită în lume, se provoca prin acăstă, că în terminu de unu anu de dile, dela datulu de fată, cu atâtă mai tare să se presentă înaintea subscrivului foru matrimoniale, cu cătu. ca la din contra, procesulu matrimonial asupra-i porțu, să in absentia densului, la intlesulu SS Canone ale bisericei noastre gr. res. se va decide.

Sabiu 31 Ianuarie st. v. 1867.

Forulu protopop. gr. gr. res. alu Trac-tului Sabiuului alu II-lea.

Ioann Pannoviciu, Protopopu.